

Валуйська К. В., студентка,
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій,
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів
Науковий керівник: Коломієць Н. В., к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМАТИКА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ СТАТТІ 289 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Кримінально-правова кваліфікація злочинів, пов'язаних із незаконним заволодінням транспортним засобом, наразі є дуже актуальною, оскільки при ускладненні економічної ситуації в країні, пропорційно активізується кримінальний елемент і кількість злочинів зростає. Слідча практика показує, що злочини такого типу є складними в розкритті й викають проблеми при кримінально-правовій класифікації і відмежуванні від тотожних злочинів.

У ст. 289 КК України передбачена кримінальна відповідальність за незаконне заволодіння транспортним засобом. Стаття складається із чотирьох частин та примітки. Дана стаття має певні особливості, оскільки ч. 4 ст. 289 КК України містить норми щодо спеціального виду звільнення від кримінальної відповідальності, також спеціальний вид повторності як кваліфікаційної ознаки у даному складі злочину, і уточнюється зміст ознаки об'єктивної сторони цього злочину – наслідок.

Структура цієї статті та законодавчі формулювання в частині визначення ознак об'єктивної сторони цього складу злочину, на нашу думку, є суперечливими.

Під незаконним заволодінням транспортним засобом у статті 289 КК України слід розуміти вчинене умисно, з будь-якою метою протиправне вилучення будь-яким способом транспортного засобу у власника чи користувача всупереч їх волі [1].

Об'єктом злочину є контрольоване використання транспортних засобів [1]. Під транспортними засобами слід розуміти всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші механічні транспортні засоби [1]. Його додатковим обов'язковим або факультативним об'єктом можуть виступати життя і здоров'я особи, власність, інші блага [3].

Об'єктивна сторона злочину полягає у незаконному заволодінні транспортним засобом [1].

Постанова Пленуму ВСУ «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» детальніше окреслює об'єктивну сторону,

а саме під незаконним заволодінням транспортним засобом слід розуміти як умисне, протиправне вилучення його з будь-якою метою у власника або законного користувача всупереч їх волі (з місця стоянки чи під час руху) шляхом запуску двигуна, буксирування, завантажування на інший транспортний засіб, примусового відсторонення зазначених осіб від керування, примушування їх до початку чи продовження руху тощо [2].

Дане уточнення є важливим для кримінально-правової кваліфікації, оскільки злочин є завершеним тільки з моменту, коли транспортний злочин почав рухатися, а такі дії, як проникнення до салону чи кабіни транспортного засобу, чи проникнення до будівлі, де такий транспорт зберігається і спробу запуску двигуна чи дії тотожного характеру, можна кваліфікувати як замах на вчинення злочину.

Також Постанова Пленуму ВСУ визначає, що не є незаконним заволодіння транспортним засобом у стані крайньої необхідності, наприклад, для того, щоб терміново доставити тяжко хвору людину до лікарні, приборкати стихійне лихо, усунути іншу небезпеку, яка загрожує людям, інтересам суспільства чи держави.

Але немає уточнення про те, що не є незаконним заволодінням транспортним засобом використання поліцією для виконання службового обов'язку, і хто покриває збитки, якщо було заподіяно шкоду.

Важливо зазначити, що об'єктивна сторона незаконного заволодіння транспортним засобом певним чином схожа на об'єктивну сторону самоуправства. Проблеми у розмежуванні заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК України) від самоуправства (ст. 356 КК України) можуть виникнути, якщо суб'єкт злочину при виконанні службових обов'язків має відношення до використання автотранспорту організації, установи чи підприємства.

Але відмінністю між ними є те, що при вчиненні незаконного заволодіння транспортним засобом немає такої ознаки суб'єктивної сторони самоуправства, як здійснення свого дійсного чи гаданого права. Незаконне заволодіння транспортним засобом здійснюється особою, яка (родинні чи службові відносини) не пов'язана з його власником.

Суб'єктом злочину, передбаченого ст. 289 КК, не можна визнавати осіб, які є співвласниками або законними користувачами транспортного засобу; працівників підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, котрі без належного дозволу здійснили поїздку на закріпленому за ними транспортному засобі; а також службових осіб, наділених повноваженнями щодо використання чи експлуатації транспортних засобів [2].

Суб'єктом злочину є особа, яка не має права на користування транспортним засобом, щодо якого здійснюється незаконне заволодіння.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується умислом [3].

Враховуючи викладене вище, можна зробити такі висновки: кримінально-правова класифікація незаконного заволодіння транспортним засобом має певні особливості. Сутність кваліфікації в тому, щоб послідовно встановити точну відповідність усіх ознак даного суспільно-небезпечного діяння, безпосередньо ознакам відповідного складу злочину в КК України, і відмежувати від тотожних злочинів.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III (ред. від 08.10.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. (із змінами, внесеними згідно з постановою Пленуму Верховного Суду України від 19 грудня 2008 р. № 18) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05>

3. Юридичні послуги он-лайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/286.php>

УДК 343.98:629.73 (043.2)

Велікян Л. А., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Логвиненко А. О., асистент

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ АВІАЦІЙНИХ ПОДІЙ

Повітряний транспорт, як і уся економіко-виробнича сфера держави, переживає період реформ і вдосконалення технічного обладнання, зростання пасажирських перевезень. Це створює нові, неznані раніше особливості функціонування окремих мереж на повітряних шляхах, які як ускладнюють розслідування, так і сприяють його провадженню. Ці обставини зумовлюють необхідність подальшої розробки методичних рекомендацій із розслідування фактів травмування на повітряному транспорті та впровадження ефективних заходів з їх попередження.

Судова авіаційно-технічна експертиза включає дослідження зі встановлення причин і обставин авіаційних подій, ступеня тяжкості їх наслідків, технічного стану літальних апаратів, аеронавігаційних приладів, наземного аеронавігаційного обладнання, оцінки правильності заходів з